

FOLKEMORD I BILLEDER

REDAKTIONENS INTRODUKTION

Den oversatte artikel blev oprindeligt trykt d. 8. december 2023 under titlen "Seeing Genocide" i *Boston Review*.

Vem talar för Palestina? Ariella Aïsha Azoulay gör det. Och de fotografiska bilder som allt sedan Israel inrättades 1948 vittnar om palestiniers fördrivning. Få kritiker av staten Israel har varit lika konsekventa som Azoulay, som under många år arbetat med att finna och tolka bilder av krigsbrott och brott mot mänskliga rättigheter. Kanske är det så för att hon själv, som hon beskriver det i den här texten, är född i ett land som i grunden är en produkt av beslut som varit externa i förhållandet till det land som delats upp, och de folk som tvingats följa dem. Som israel — och samtidigt som palestinsk jude — kan Azoulay kritisera politiken i sitt eget land på ett friare sätt än de flesta andra.

Azoulays text beskriver beslutet som inrättade Israel 1948, och konsekvenserna av det beslutet. Hon ser händelserna efter 7. oktober, det vill säga Israels krig i Gaza, som en direkt följd av vad hon kallar en genocidal politik, som på många sätt kan ses som en följd av statens tillkomst. Texten

beskriver en stegvis fördrivning av palestinier. Det är en fördrivning som skett genom förflyttningen av gränser, såväl som ett resultat av krig, och av bosätternas systematiska ockupationer.

Men vi hör sällan begreppet folkmord användas då det gäller Israels angrepp på Gaza, inte eller etnisk rensning. Det är, menar Azoulay för att dessa begrepp har använts för att följa en västerländsk logik, där det ska betraktas som en särskild händelse, begången inte av en västerländsk makt utan av någon annan. Men folkmord är oftast, påpekar Azoulay, utdragna processer över tid, inte enstaka dramatiska händelser. Och det är en sådan process som kännetecknar Israels annekteringar av palestinska områden.

Azoulay är en av samtidens mest citerade teoretiker och historiker av den fotografiska bilden, en bild som hos Azoulay alltid är estetisk genom sitt perspektiv och sitt arrangemang, men som framför allt bär vittnesmål om sådant för vilket det inte alltid finns språkliga diskurser. I sin text gör hon fördrivningen av det palestinska folket till ett exempel på en process där bilder blottar historiska fakta: det finns mängder av bilder, såväl av palestinier som israel som vittnar om det som hänt sedan 1948.

Hannah Arendt är en ständig följeslagare till Azoulay. Arendt var, som Azoulay också är medveten om, inte bara en tänkare av Förintelsen och dess konsekvenser. Hon var också en tänkare av krigsbrott, och dess följderna för de generationer som kommer efter. Azoulay citerar ofta Arendt, inte minst då hon argumenterar för de nya slags kontrakt den fotografiska bilden bidrar till att skapa mellan människor — vi blir ansvariga för skeenden som tilldrar sig också utanför gränserna för vårt eget land, vi kan inte blunda. Det sker i verk som *The Civil Contract of Photography* (2008), *Civil Imagination: A Political Ontology of Photography* (2011) och *Potential History: Unlearning Imperialism* (2019).

Azoulay är också filmskapare, och har bidragit till eller producerat fotografiska utställningar.

Fig. 1. Gaden Al-Rashid i Gaza, før og efter 7. oktober. Reuters.

I.

De to ovenstående fotografier af Gaza “før og efter” har cirkuleret i Israel som et billede på sejren over Hamas. Hvis billederne var blevet opfattet som dokumentation af en forbrydelse af gerningsmændene selv, ville de være blevet censureret, så de ikke kunne bruges som bevis på det spatielle mord (*spaciocide*), der finder sted i Gaza. I stedet er de med stolthed blevet sendt i omløb som en annoncering af, at palæstinenserne ikke længere kan gå ned ad gaden Al-Rashid i Gaza By – og helt generelt ikke kan vende tilbage til den nordlige del af Gaza, som nu er palæstinenser-frit territorium.

"Våbenhvile nu", "stop belejringen" og "ikke flere drab" er nødråb om at sætte en øjeblikkelig stopper for Israels bombning og ødelæggelse af Gaza. Råbene kommer fra millioner af mennesker verden over, både ved demonstrationer og på de sociale medier. Alligevel bliver de afføjet af Vestens liberale regeringer, den akademiske verden og de humanitære organisationer. Dermed bliver minimumskravet om at sætte en stopper for drabene gjort til en kontroversiel udtalelse. I et forsøg på at overbevise verden om, at voldshandlingerne i Gaza ikke kan betegnes som folkedrab, har de vestlige regeringer og institutioner igangsat en ideologisk skræmmekampagne, hvor enhver, der protesterer, beskyldes for antisemitisme.

Et folkedrab kan ikke udtrykkes i et enkelt billede; men flere billeder, taget over tid, kan bruges som modargument over for dem, der benægter, at en bestemt gruppe racialiseres og udsættes for folkedrab. Mit udgangspunkt er, at det er tegn på folkedrab, når en bestemt gruppe mennesker gøres til et "problem", man tilbyder en voldelig "løsning" på; løsninger i form af fordrivelse, sammenstuvninger, påtvungen udsathed, fængsling, mord, ødelæggelse og udryddelse. Et regime, der begår folkedrab, er et styre, der skaber, dyrker, forhandler, anvender og legitimerer disse former for overgreb, samtidig med at styret socialiserer sine borgere til at opfatte dem som tiltag, der er nødvendige for at kunne sikre disse borgere beskyttelse og velfærd. I løbet af de seneste uger har vi set palæstinenserne i Gaza blive udsat for folkedrab.

Samtidig har den israelske propagandamaskine iværksat sin seneste kampagne for at bringe de mennesker til tavshed, som nægter at acceptere en fortælling, der går stik imod det, de ser, hører, husker og tænker, når de tænder for de ikke-vestlige medier. Den israelske regering har således brugt fotos og videoer fra den 7. oktober til at sikre sig opbakning til den genocidale vold, der udøves mod Gaza og det palæstinensiske folk: Et syvogfyrre minutter langt sammenklip af billeder og videoer er blevet sendt til sympatiserende journalister, politikere og lobbyister i fyrre lande, dels for at sikre global opbakning til den genocidale vold mod palæstinenserne, dels for at forstærke den verdensomspændende intimiderings- og straffekampagne, der sættes ind imod alle, der modsætter sig eller "misforstår" denne såkaldte krig mod terror, som mest af alt er en krig mod muslimer og arabere.

Men billeder har ikke en iboende sandhed; de lever i samspil med eller i modsætning til dem, der er involveret i dem. Billederne fra den 7. oktober er forfærdelige at se på, men den vold, de udtrykker, kan ikke længere forhindres; men man kan forholde sig til den. Voldsudbruddet mod dem, der lever på den anden side af muren, er uadskilleligt fra den genocidale tilstand, som må rekonstrueres på baggrund af alt det, der efterlades uden for kameraets linse, hver gang nogen tager et billede fra området mellem havet og floden.

Det faktum, at billeder af vold mod israelere anvendes som afgørende bevis for legitimiteten af Israels reaktion, er i sig selv et vidnesbyrd om det palæstinensiske folkedrab.

At Israel fører en billedkrig for at sløre, benægte og samtidig skruer op for sine voldshandlinger, er der ikke som sådan noget nyt i. Billedkrigen har været et anvendt redskab siden staten Israels oprettelse i 1948, hvor ødelæggelsen af Palæstina blev retfærdiggjort via billedmateriale, hvor den "sejrrige løsning", det vil sige oprettelsen af en jødisk stat, "vandt" i de europæiske og amerikanske imperiale magters øjne. Ødelæggelsen af Palæstina og forsøget på at begrave landet under staten Israel – for hermed at umuliggøre en senere palæstinensisk tilbagevenden – skabte en genocidal tilstand i områderne mellem floden og havet. Denne tilstand er karakteristisk for bosætterkolonialistiske regimer. Den opretholdes af de kolonisatorer, som for enhver pris vil sikre sig, at der ikke stilles spørgsmål ved det, de gjorde ved palæstinenserne eller ved det, de eksproprierede fra dem. 'Kolonisator' og 'koloniseret' er positioner, som mennesker indtager, uanset hvad deres holdning til denne voldstilstand er. Forskellen mellem positionerne, såvel som graden og varigheden af de voldshandlinger, man udsættes for, er ikke fremmed for billedverdenen.

II.

"Efter"-billedet ovenfor adskiller sig fra mange af de andre billeder, der er blevet taget i Gaza den seneste tid. De andre billeder – som for det meste er taget med en mobiltelefon af palæstinensere, der prøver at dokumentere og gøre verden opmærksom på volden – har fokus på forfulgte palæstinense-

re, deres hjem og deres institutioner. På dette billede er det derimod selve den genocidale tilstand, der træder i forgrunden, og alligevel er det værd at fremhæve. Dette er et billede af et sted, hvorfra indbyggerne er blevet fjernet – om de så er blevet dræbt, lemlæstet, såret eller deporteret – alene af den grund, at de er palæstinensere.

I skrivende stund er Gaza blevet ramt af over 25.000 ton sprængstof – svarende til to atombomber – der er blevet smidt ned fra luften eller affyret af de tusindvis af soldater, som ikke har nægtet at adlyde ordren om at ødelægge hele verdener i Gaza. Soldater, der kommer kørende i deres kampvogne i en imperialistisk procession og tvinger de indbyggere, der ikke allerede er blevet dræbt, til at flygte. De israelske styrker kæmper mod en dæmoniseret Hamas-bevægelse, som de sammenligner med nazisterne for at retfærdiggøre deres handlinger, samtidig med at de benægter, at de selv begår folkemord på palæstinenserne. Alt dette må vi dog ikke lade os vildlede af, for Israels genocidale voldshandlinger er allerede indskrevet i "før"-billedet.

Gaza var nemlig ikke en smal, isoleret jordstrimmel før 1948, og Gazastribens indbyggere kunne dengang frit bevæge sig omkring i hele Palæstina. Da Gaza i 1948 blev isoleret fra Vestbredden, blev selv det åbne hav imidlertid omdannet til en grænse, der overvåges af den israelske flåde, hvilket begrænser indbyggernes færden langs kysten. Inden den aktuelle folkemordskampagne boede mere end halvdelen af Gazas internt fordrevne i otte overfyldte flygtningelejre, og Gazastribens befolkningstæthed betyder, at der kun er plads til to hovedveje mellem nord og syd. Med ødelæggelsen af Gaza udsletter Israels militær i øjeblikket 75 års minder – arrener efter adskillige genocidale "løsninger", Gazastribens indbyggere er blevet underkastet. Ødelæggelsen af dette geofysiske arkiv efter *al Nakba* og den anden massefordrivelse af de mennesker, der i praksis blev dets arkivarer – palæstinensere, der kender hver en detalje om *al Nakba* – er helt i tråd med en folkemordstankegang, hvor man søger at slette sporene efter sine forbrydelser.

De israelere, der ødelagde denne verden, gjorde sig selv til herskere over det grædende land – med eneret til at fotografere det. Målet var at sikre, at der ikke var nogen palæstinensere tilbage til at tage deres egne

fotografier eller fotografer deres gerningsmænd. Men på trods af Israels imperialistiske målsætning om at monopolisere betydningen af sine handlinger og fjerne enhver menneskelig pluralitet fra det fotografiske felt, så kan vi stadig genkende de forbrydelser, fotografierne vidner om. Vi ved, at der indtil for få dage siden lå en hel verden her; indtil dens indbyggere blev dømt overflødige, fordi de var palæstinensere. Selvom vi ser, hvordan kampvognene tramper jorden flad, ser vi også, hvordan jorden nægter at overgive sig og glemme. Vi hører tårerne, stønnene og klagelydene.

Trods opførelsen af forskellige mure i området mellem havet og floden – tilsat atten års militærstyre, lukkede grænser, opdelingen af landet i små enklaver omringet af kontrolposter, hegn og cementmure – påvirker den systematiske, racistiske vold og det differentierede styre, som det israelske regime påtvinger området, *alle* områdets indbyggere. Kun indoktrinerende løgne og en militariseret stat kan lykkes med at skabe en illusion om, at den befolkningsgruppe, der har ansvar for tilblivelsen og opretholdelsen af dette racistiske regime, kan beskyttes mod konsekvenserne af sine egne undertrykkende handlinger. Naturligvis er der forskel på, hvor meget vold de forskellige racialiserede grupper udsættes for, men ikke desto mindre påvirker tiltagene imod palæstinenserne også israelerne og bringer dem i fare. Hamas' frygtelige angreb den 7. oktober ændrede ikke noget ved denne situation, men trak den snarere frem i lyset.

Herefter fulgte da også en intensiveret indsats for at essentialisere volden og gøre den til et bevis på, hvem Hamas er, og dermed hvem alle palæstinensere er. Israelernes sorg blev brugt som et redskab til fortsat at benægte, at Israel er en kolonimagt, der benytter sig af folkemordsteknikker. En anerkendelse af dette forhold er ikke et forsøg på at retfærdiggøre angrebet eller negligere skadevirkningerne, og det er heller ikke et udtryk for manglende empati med ofre fra Hamas' angreb den 7. oktober, som israelerne ellers har en tendens til at fortolke det. Det handler snarere om at nægte at lukke øjnene for, at Hamas' angreb og det efterfølgende folke-drab kunne have været forhindret, hvis dette folke- og selvmorderiske styre ophørte med at eksistere. En anerkendelse af de forbrydelser, der er blevet begået mod palæstinenserne før angrebet den 7. oktober, og en protest imod folke drabet på den palæstinensiske befolkning må være det absolutte

minimum, hvis man ønsker at forestille sig en fælles fremtid, hvor der ikke begås folkedrab på dette sted. Ligesom det er nødvendigt at rekonstruere stedets imperiale historie for at kunne forestille sig en afskaffelse af det nuværende regime og en genoprettelse af Palæstina som et sted præget af mangfoldighed og menneskelighed. Vi er nødt til at huske på, at historien ikke begyndte den 7. oktober.

Fig. 2. Haifa, november 1948. Foto: AP Photo/Jim Pringle.

III.

Kort efter Anden Verdenskrig var de europæiske og amerikanske imperiale magter opsat på at sikre sig indflydelse i Mellemøsten, og i bestræbelserne herpå anvendte de deres velkendte delingsstrategi. I den forbindelse blev de europæiske zionister betroet Palæstina.

Løftet om en zionistisk stat i Palæstina var samtidig en "løsning" på Europas århundredgamle "jødiske spørgsmål", som måtte "løses" igen,

da Europas racialiseringsapparater ved krigens afslutning ikke var blevet afviklet. Efter Holocaust vidste man ikke, hvordan man skulle håndtere de mange jøder, der befandt sig i europæiske lejre, jøder, der stadig var uønskede i Europa og heller ikke var velkomne i USA – og derfor anerkendte de europæiske og amerikanske imperiale stater de zionistiske ledere som jødernes eneste repræsentanter, og gav dem samtidig magten til at oprette deres ønskede suveræne stat i Palæstina. På dette punkt smeltede interesserne i øvrigt sammen, idet Vesten ikke ønskede at miste deres dyrebare koloni midt i den jødisk-muslimske verden. Som led i indsatsen for fortsat at fratage den indfødte befolkning retten til suverænitet gjorde de europæiske og amerikanske magter derfor deres egne fjender – palæstinenserne – til jødernes fjender. Historisk set havde der ikke hersket noget fjendskab mellem jøder og palæstinensere, ej heller mere overordnet mellem jøder, arabere og muslimer; igennem århundreder havde det at være jøde ikke udelukket, at man var palæstinenser, ligesom man også kunne være både jøde og araber. Jøder og muslimer havde levet side om side i hele regionen som en del af den arabiske verden siden før islams fødsel.

Mod slutningen af Anden Verdenskrig blev FN oprettet som et vigtigt instrument til at indføre en "ny verdensorden". FN søgte at legitimere opdelingen af Palæstina og forflytningen af landets befolkning ved at anerkende disse handlinger samt give dem international lovmæssig gyldighed. Knap to år efter organisationens oprettelse offentliggjorde FN i november 1947 sin plan for en deling af Palæstina. Med hjælp fra forskellige kolonikomitéer, blandt andet den Angloamerikanske Undersøgelseskommité, udarbejdede man en "løsning" – en delingsplan, der gik imod det, som størstedelen af indbyggerne i ikke bare Palæstina ønskede, men også i resten af regionen (der allerede var blevet opdelt og var under henholdsvis fransk og britisk koloniherrredømme), hvor mange ikke-zionistiske jøder boede. FN-resolutionen gav samtidig zionisternes væbnede grupper grønt lys til at bruge en række folkemordsteknologier til at implementere delingsplanen.

Resultatet var, at både Palæstina og palæstinenserne som folk blev smadret og sammen med dem deres forfædres land, skikke og kulturarv. Størstedelen af de muslimske og arabiske indbyggere i Palæstina blev fordrevet fra den nye nationalstat, der blev oprettet på deres jord, og de har

ikke siden fået lov til at vende tilbage – og selv dem, der i dag bor mellem havet og floden, bliver konstant tvangsflyttet. Fordi palæstinenserne var uønskede i denne nye racistiske stat, blev de flyttet til forskellige, segregerede steder. Denne første folkemordskampagne mod palæstinenserne blev usynliggjort af FN's anerkendelse af staten Israel som en fortælling om den vestlige zionistiske triumf og som en national "løsning" for det jødiske folk. Ud fra denne logik blev muslimer og arabere forvandlet til en potentiel trussel mod den jødiske suverænitet. Siden da er millioner af børn – herunder jeg selv – blevet født som israelere, som brikker i den orkestrerede benægtelse af Palæstinas ødelæggelse og som en understøttelse af den verdensomspændende indsats for at få de israelske jøder anerkendt som Palæstinas legitime indbyggere.

Resultatet af dette sammenfald mellem henholdsvis zionisternes og de europæiske og amerikanske imperiale magters interesser var, at Palæstina blev ødelagt og erstattet af staten Israel. Dette skete sideløbende med, at der blev skabt et narrativ om et historisk fjendskab, hvori begivenhederne blev til en del af en konflikt mellem "to fløje", en konflikt mellem to identitetsgrupper. På den ene side "palæstinenserne", der ikke blev anerkendt som overlevende fra en folkemordskampagne, og på den anden "israelerne", der først blev opfundet i 1948, og som bestod af zionister, palæstinensiske jøder og overlevende fra Holocaust. Reelt bestod de to "fløje" på dette tidspunkt dog af henholdsvis kolonisatorer og koloniserede. Et af grundelementerne i den koloniale identitet, israelerne har iklædt sig, er fornægtelsen af de genocidale voldshandlinger, der gjorde det muligt for dem at udradere palæstinenserne og overtage deres land og ejendom. I hjertet af den israelske identitet ligger således en internaliseret forestilling om, at palæstinenserne er jødernes fjender – ikke et folk, hvis ejendom zionisterne har frarøvet dem. Siden staten Israel blev oprettet, har de imperialistiske stater, der støtter de zionistiske interesser, desuden gjort deres til at skabe et fjendebillede af israelerne over for palæstinenserne og udviske forskellene mellem israelere og jøder i det hele taget.

Fra slutningen af november 1947 blev det ene sted efter det andet forvandlet til ruiner for at forhindre de fordrevne palæstinensere i at vende tilbage. Den systematiske ødelæggelse havde samtidig til formål at lade

landet Palæstina forsvinde fra israelernevs erindring, så det i stedet kunne blive navnet på en fjende. Sideløbende med fordrivelsen af 60.000 palæstinensere fra Haifa begyndte zionisterne at ødelægge byens centrum, det vil sige omkring 220 bygninger. Det, som fotografiet ovenfor har indfanget, er ikke spor efter en krig, men spor efter en kolonialistisk politisk linje, der havde til formål at gøre Haifa til en jødisk by, således at de knap 30.000 palæstinensere, der ikke blev fordrevet, ikke længere følte sig hjemme i deres by.

Ud over det, fotografiet fortæller os specifikt om Haifa, er det også et typisk billede på den folkemorderiske tilstand, der siden 1948 har forvandlet små og store palæstinensiske byer til ruiner og samtidig ødelagt palæstinenserne levebrød, kulturarv, rettigheder, historie, drømme og kollektive erindring. Den folkemorderiske tilstand er skabt af det racistiske regime, der nu hersker, og viser konstant, at palæstinenserne liv kan tages fra dem når som helst; det viser også, at forsøg på at genopbygge palæstinensiske områder konstant bliver forhindret af folkedrabstilstandens sociale ubalance. Den tilstand, der er indskrevet her, afsløres i utallige billeder, der er blevet taget gennem årene, og hvor det altid er palæstinenserne, der er målet. Under FN's ledelse blev verdensurets indstillet til den 15. maj 1948 som tidspunktet for Israels fødsel. Imens blev palæstinenserne beretninger om det folkemord, de var udsat for, tiet ihjel, forvrænget og erstattet af andre narrativer. Kultur- og uddannelsesinstitutioner skød således frem alle vegne med henblik på at styrke dette nyopfundne koloniserende subjekt, nemlig israeleren, hvis identitet er baseret på udslettelsen af erindringen om sin egen fødsel.

IV.

Den israelsk-amerikanske historiker Omer Bartov har både i interviews og i en kronik i *New York Times* advaret om, at Israels igangværende angreb på Gaza risikerer at udvikle sig til et folkedrab. Han opfordrer til, at man fordømmer angrebet, "før det finder sted, frem for når det allerede er for sent". Bartov citerer israelske militærfolk og regeringsmedlemmer, hvis udtalelser er offentligt tilgængelige, og hvor hensigten med at begå fol-

kedrab, som han skriver, udtrykkes eksplicit. Alligevel er det, der sker i Gaza, ikke et folkedrab ifølge Bartov: "Der findes ingen beviser for, at der i øjeblikket finder et folkedrab sted i Gaza, selv om det er meget sandsynligt, at der begås krigsforbrydelser og endda forbrydelser mod menneskeheden."

Når Bartov diskuterer den faktiske vold, får han på en eller anden måde skubbet hensigten om folkemord til side og vælger i stedet at tro på den retorik, det israelske militær – i samarbejde med deres advokater og andre specialister i international ret – bruger om deres handlinger. Han gentager deres narrativ som et bevis på, at deres handlinger ikke afspejler deres mundtlige og skriftlige hensigter:

Israelske militærchefer insisterer på, at de forsøger at begrænse antallet af civile tab, og det store antal døde og sårede palæstinensere tilskrives i stedet Hamas' taktik med at bruge civile som menneskelige skjolde samt at lægge deres kommandocentre under blandt andet hospitaler. [...] Så selv om vi ikke kan sige, at militæret eksplicit går efter civile palæstinensere, er vi muligvis på et praktisk og retorisk plan vidne til en etnisk udrensning, der hurtigt kan udvikle sig til folkedrab.

Det, der får Bartov til at konkludere, at handlingerne i Gaza ikke stemmer overens med FN's definition af folkedrab fra 1948 – det vil sige "handling, der begås i den hensigt helt eller delvist at ødelægge en national, etnisk, racemæssig eller religiøs gruppe" – er hans tillid til gerningsmændene, når de retfærdiggør deres voldshandlinger og skamløst tilskriver Hamas konsekvenserne af dem.

Hvis Bartov skrev en artikel om etnisk udrensning af palæstinenserne – hvilket han trods alt anerkender, er det, der foregår i øjeblikket – så ville jeg ikke diskutere med ham, for etnisk udrensning er et af de begreber, det er passende at bruge i denne sammenhæng. Men hvis man tager i betragtning, hvordan folkedrabet på jøderne historisk set er blevet instrumentaliseret, så bidrager det at bruge sin autoritet som folkedrabshistoriker samt FN's haltende formulering fra 1948 som grundlag for en vurdering af, at dette ikke er et folkedrab – samt at gøre det på baggrund af beviser fra gerningsmændene selv – bare til feticheringen af udtrykket "folkedrab". Så reserveres begrebet til helt exceptionelle tilfælde, hvor Vesten ikke er den direkte gerningsmand – som ved folkedrabene i Rwanda og Bosnien.

I stedet for blot at gentage israelernes eksplicitte forsæt om at begå folkedrab vil jeg påpege, hvor udbredt dette udtryk har været op igennem Israels historie og i det israelske samfund. Jeg, der er født og opvokset i den zionistiske koloni i Palæstina, har både hørt og læst dette forsæt gentaget regelmæssigt, i såvel offentlig som privat sammenhæng, og af såvel politikere som lægmænd. Folk, der er ældre end mig, har hørt på det siden 1948; de blev socialiseret til at se palæstinenserne være udsat for ekstrem vold igen og igen, og altid beroede det på en retfærdiggørelse, der tilslørede voldens folkemorderiske karakter – det vil sige målet om at eliminere palæstinenserne som en gruppe med sin egen historie, ønsker, sorger og drømme. Varigheden og bestandigheden af denne type af udsagn kræver ikke desto mindre, at vi gentænker definitionen af begrebet folkedrab. Det tidsmæssige aspekt, der indgår i den juridiske definition af begrebet folkedrab, gør det nemlig muligt såvel at afvise og benægte som at legitimere folkedrab begået af vestlige koloniregimer. Sådanne folkedrab udgør ikke en særskilt begivenhed, men udfolder sig over tid og inden for samme tidsmæssige udstrækning som det regime, der begår folkedrab.

I stedet for at antage, at vi "endnu kan nå" at advare mod et fremtidigt folkedrab, må vi tværtimod sige, at vi er ved at løbe tør for tid; folkedrab har allerede udryddet så mange aspekter af palæstinenserne's liv, så vi bliver nødt til at blive ved med at skrive, at det *er* folkedrab, og gøre noget for at stoppe det!

Bosætterkolonialisternes folkedrab er svært at definere klart, da det ofte begås af liberale, såkaldt "demokratiske" styre, som understøttes af en gruppe borgere – en enkelt gruppe blandt andre grupper, som er underlagt deres styre – der mener, at regimet bygger på et demokratisk og retfærdigt grundlag, på trods af at regeringen anvender voldelige raceteknologier mod sine koloniserede undersåtter. Det var det, der skete i Nord- og Sydamerika, i Algeriet og i Palæstina, da de koloniale aktører indsatte deres styre ved hjælp af forskellige folkemordsteknologier. Disse teknologier understøttes af epistemologiske mekanismer, som holder elementer adskilt, der ellers tilsammen kunne bevidne et folkedrab. Det er derfor den årtier lange anvendelse af folkedrabslignende overgreb mod Palæstina og palæstinenserne som gruppe, vi skal vurdere – ikke den enkelte begivenhed,

som folkedrabet består af. Den folkedrabslignende tilstand er det samlede resultat af et folkemorderisk regime, der er opbygget med det formål at eliminere palæstinenserne.

Det nuværende totalitære ytringsregime, som Israel orkestrerer, og som gør sandheden til "terroristisk indhold", der reproduceres som en kriminel form for "forbrug", er ikke et regime, der lige er opstået. Der var allerede imperialistiske mekanismer på plads til at censurere, intimidere, straffe, fordreje ordene og lukke munden på dem, der prøvede at sætte fokus på den sande betydning af styret i Palæstina. Det var under dette styre, at palæstinenserne blev behandlet som noget, man kunne skille sig af med, og at det palæstinensiske folk blev deporteret til koncentrationslejre betegnet som flygtningelejre, hvor deres liv blev præget af humanitær krise og en langsom død. Samtidig udformede man det israelske statsborgerskab sådan, at det var umuligt for palæstinenserne at vende tilbage og få genoprejsning, hvilket førte til en militarisering af alle aspekter af livet i Israel. Tilbage står endnu at få undersøgt til bunds, hvordan historikere og andre intellektuelle verden over forrædte palæstinenserne ved at tilslutte sig det sejrende narrativ om, hvorfor styret blev oprettet i 1948.

V.

Folkedrabet er ikke det, der træder tydeligst frem på fotografierne, men hvis vi ser bort fra selve ofrene, vil vi kunne se en skabelon og et aftryk, som den systematiske brug af folkemordsteknologier efterlader på de koloniserede. Alle disse billeder blotlægger ét enkelt mål: at udrydde palæstinenserne og at opløse den palæstinensiske levevis, det palæstinensiske aftryk, selvstændighed, værdighed, levebrød og eksistens fra landet mellem havet og floden.

Den overdrevne mængde fotografier af palæstinensere vidner om dette mål. Den billedmæssige overflod startede ikke straks i 1948. Der findes kun få fotos fra den palæstinensiske fordrivelse og fra oprettelsen af "Gazastriben" som en "løsning", der skulle adskille og indespærre de 200.000 palæstinensere, som zionisterne havde fordrevet fra andre dele af Palæstina. Som jeg viste i *From Palestine to Israel: A Photographic Record of State Formation* (2011), blev de fordrevne tvunget ind i denne smalle stribe

land, hvor der indtil da kun havde boet ca. 75.000 palæstinensere. Kort efter at området var blevet omkranset med pigtrådshegn, brød den første humanitære krise ud.

Dette var et helt forventeligt resultat af kombinationen af forskellige folkemordsteknologier: fordrivelse, koncentration og drab. Kun ganske få fotos findes fra de første to årtier af statens eksistens. De fleste af dem blev taget i flygtningelejre i de omkringliggende lande; her fremstår palæstinenserne som statsløse flygtninge, der er blevet berøvet den verden, de levede i. I denne periode faldt zionisternes ønske om statsopbygning sammen med Europas behov for at fralægge sig ansvaret for folkedrabet under Anden Verdenskrig og i stedet fremstå som jødernes redningsmænd. Sammen fik de derfor etableret Israels eksistens som et *fait accompli*. Da Israel i 1967 erobrede Gaza og Vestbredden samt dele af Syrien, gjorde indbyggerne i flygtningelejrene modstand. Som respons brugte Israel folkemordsteknologier til at fordrive palæstinenserne internt, ligesom man implementerede forskellige "løsninger", der skulle eliminere dem som gruppe og lægge beslag på deres arbejdskraft.

Gradvist blev Gaza, og også Vestbredden, verdens største militariserede fotostudie; her kunne palæstinenserne når som helst blive forvandlet til motiver på det, der almindeligvis kaldes "menneskerettighedsfotografier". Med konstante militære angreb (kaldet "Pillar of Defense", "Returning Echo", "Cast Lead" osv.) gik israelske styrker målrettet efter Gazas indbyggere med deres folkedrabslignende voldshandlinger. Under den første intifada blev Gaza et sandt fotografisk minefelt og et spektakulært laboratorium, hvor både nye våben mod palæstinenserne og Vestens tolerance over for anvendelsen af disse blev testet i fuld offentlighed. Ud af minefeltet hentede man således hundredtusindvis af fotos af palæstinensere, som blev offentliggjort, diskuteret, købt, solgt, bortauktioneret og opbevaret i pressearkiver, museumssamlinger, NGO-arkiver osv. På trods af mange mærkbare forskelle mellem de utallige fotografier er palæstinenserne i næsten alle tilfælde fastholdt som kassérbare liv, hvilket vil sige, at drabet på dem ikke skaber postyr, men snarere bekræfter deres kassérbarhed. I de tilfælde, hvor der også er israelere med i billedet, fremstilles de for det meste som soldater, der er "på vagt", som statens agenter og garanter for landets lov og orden.

Disse fotografier bliver ofte beskrevet ud fra et menneskerettigheds-perspektiv, hvor man fokuserer på ofrenes situation i stedet for at fokusere på det styre og de teknologier, der har skabt denne situation. Sådanne fremstillinger, der rent visuelt opfordrer til humanitær hjælp snarere end til fordømmelse af det regime, der overtræder humanitær lov, er med til at normalisere det liv, palæstinenserne må leve. I 2005, efter Israels erklæring om, at man ville trække sig ud af Gaza, blev Gaza i stedet underkastet en anden "løsning", nemlig at blive forvandlet til verdens største koncentrationslejr.

Dette blev opnået ved hjælp af en fængselslignende teknologi, hvor Gaza blev isoleret fra andre dele af Palæstina og resten af verden, hvilket aktiverede en art langsom død for Gazas indbyggere, der – som vi har set efter den 7. oktober – når som helst kan fremskyndes. Og på trods af at repræsentanterne for dette fængselslignende regime erklærer, at de ikke længere styrer Gaza, så fortsætter den israelske stat med at angribe både fra havet, luften og landjorden, alt imens palæstinensere fortsat isoleres fra omverdenen. Palæstinenserne, som i så lang tid er blevet markedsført som skrøbelige eksistenser på fotografier af menneskerettighedsovertrædelser, bliver nu udryddet for øjnene af hele verden, uden at man vil anerkende, at de er ofre for kolonialistiske, folkedrabslignende overgreb.

Planerne om at ødelægge Gaza yderligere blev ikke udarbejdet den 7. oktober. Ødelæggelsen havde været under forberedelse i årevis og var allerede blevet gennemført i større eller mindre skala siden 1948. De angreb, der er blevet udført i de seneste uger, er dog mere omfangsrige end nogensinde før. Det samme er modstanden fra millioner af mennesker over hele verden, der nægter at acceptere det imperiale narrativ, som Israel og USA bruger til at retfærdiggøre volden. Men de seneste ugers angreb kan ikke læses uafhængigt af den systematiske brug af folkemordsteknologier, der har været anvendt mod palæstinenserne de sidste 75 år. For de mennesker, der forberedte planerne, ventede blot på en anledning til at gennemføre dem. Som mange generaler og politikere i det bosætterkoloniale styre allerede har sagt gennem årenes løb, havde det israelske militær blot brug for en anledning til at retfærdiggøre sin indgriben; så snart de havde fået den, ville de føre planerne ud i livet.

Fig. 3. Palæstinenserne på flugt fra det nordlige Gaza, 10. november 2023.
Foto: Reuters/Ibraheem Abu Mustafa.

VI.

Hannah Arendt skriver sin beretning om retssagen mod Adolf Eichmann, at "folkemord er en reel mulighed i fremtiden", og derfor "kan intet folk på jorden ... føle sig sikker på sin fortsatte eksistens". Imperialistiske regeringer repræsenterer ikke menneskeheden, men logikken i deres racialiserende regimer. Dette udstyrer dem med imperiale rettigheder til at støtte hinanden, når de anvender folkemordslignende vold. De millioner af mennesker, der går på gaden over hele verden, laver vejspærringer, protesterer foran våbenfabrikkerne, blokerer for våbenleverancer og demonstrerer i et hidtil uset omfang til støtte for palæstinenserne, ved, at menneskeheden endnu en gang er under angreb. De bekræfter, at vi er nødt til at anerkende det folkedrab, der finder sted lige nu. Hvis heller ikke denne bølge af folkedrabs-lignende overgreb anerkendes, og hvis ikke det folkemorderiske regime, som begår den, drages i tvivl, så vil ikke blot palæstinenserne, men flere folk være i fare.

Vi kan lære meget af Arendts diskussion af forbrydelser mod menneskeheden. Disse forbrydelser, skriver Arendt, er indskrevet i ofrenes kroppe, men de begås også mod det samfund, i hvis navn de begås – mod samfundets love og mere overordnet mod en menneskehed, der er defineret ved sin mangfoldighed. Palæstina blev ødelagt, fordi zionisterne ikke ønskede, at der skulle bo palæstinensere blandt dem; det styre, zionisterne skabte, skulle være en virkeliggørelse af selvsamme folkemorderiske hensigt. Siden 1948 har håndhævelsen af en racistisk lov og angrebet på den menneskelige mangfoldighed været styrets *raison d'être*. Det er dette, der ligger til grund for styret, og det er denne lov, der må afskaffes i landet mellem floden og havet, hvis alle indbyggere skal være frie. Den skal afskaffes for palæstinenserne skyld, så de kan genvinde deres ret til at vende tilbage til Palæstina og genopbygge deres verden; og den skal afskaffes for de israelske jøders skyld, så de kan frigøre sig fra zionismen, frigøre sig fra positionen som gerningsmænd – den eneste position, de kan indtage under dette folkemorderiske regime – og genopdage den mangfoldige jødiske historie, som de blev frarøvet, da de blev tvunget til at legemliggøre en opdigtet israelsk identitet, der defineres af et fjendskab over for palæstinenserne. Israelerne kan vælge at handle som borgere i et folkemorderisk regime og tilslutte sig, at de tragiske begivenheder den 7. oktober bruges som retfærdiggørelse af dem selv og deres styre – eller de kan gøre det, som nogle allerede har gjort, og genindtage deres plads i en fælles menneskehed, der fordømmer styrets folkemorderiske grundlag.

De sidste ugers billeder af folkemord kunne endda have ført andre ting med sig – for eksempel at israelerne blev tvunget til at erkende, at de er bosættere; eller en omstyrtning af den falske overbevisning om, at de folkedrabslignende voldshandlinger kan sikre dem imod modstand fra de koloniseredes side; eller udløsningen af en folkelig bevægelse, der opfordrer til generalstrejke mod kolonistytet, og som nægter at støtte de folkemorderiske angreb samt selv at udføre dem ved at tjene i en hær med et erklæret mål om at begå folkedrab. Strømmen af billeder, der viser de konstante folkedrabslignende voldshandlinger mod palæstinenserne – hovedsageligt i Gaza, men også på Vestbredden – kunne have været forhindret når som helst, hvis brugen af sådanne teknologier ikke var blevet

normaliseret, retfærdiggjort og lovliggjort som et middel til at angribe palæstinenserne.

Det, der gør de aktuelle voldshandlinger så sigende, er, at de er et ekko og en gentagelse af det tidspunkt, hvor det folkemorderiske styre blev oprettet. I 1948 var det 750.000 palæstinensere – størstedelen af Palæstinas indbyggere – der blev fordrevet i løbet af et år. I dag er det mere end 1,5 millioner palæstinensere – som allerede boede i en koncentrationslejr, en ghetto, et fængsel – der i løbet af ganske få uger, med en grusom hastighed, er blevet fordrevet, og 1-2 procent af Gazas befolkning er blevet såret eller dræbt.

På uhyggelig og smertelig vis bliver de sort-hvide stillbilleder, der blev taget i Palæstina under *al Nakba* i 1948, igen vækket til live i form af levende farvebilleder. De billeder, der kommer ud fra Gazastriben – når Israel altså ikke har lukket ned for strømmen og internettet – kan kun fejlagtigt kaldes billeder, for de indfanger de mennesker, der opfordrer til at stoppe folkemordet, i en firkantet, immateriel form. Her er ikke tale om løsrevne billeder af, hvad der er sket, men visuelle megafoner, der opfordrer os til at *anerkende det årtier lange folkedrab og sætte en stopper for det nu*. En anerkendelse af folkedrabet, der samtidig er en afvisning af yderligere folkedrabsløsninger i Gaza og Palæstina, når dette folkedrab er stoppet.

Oversat af Sofie Vestergaard Jørgensen

SEEING GENOCIDE

In this article, Azoulay argues that Israel's weaponization of images since October 7 obfuscates its genocidal campaign against Palestinians. Through an analysis of settler colonialism, she asks us to reconsider the slow violence of genocide in the case of Palestine.

KEYWORDS

DK: Palæstina; fotografi; visuel kultur; kolonialisme; folkemord

EN: Palestine; Photography; Visual Culture; Colonialism; Genocide

